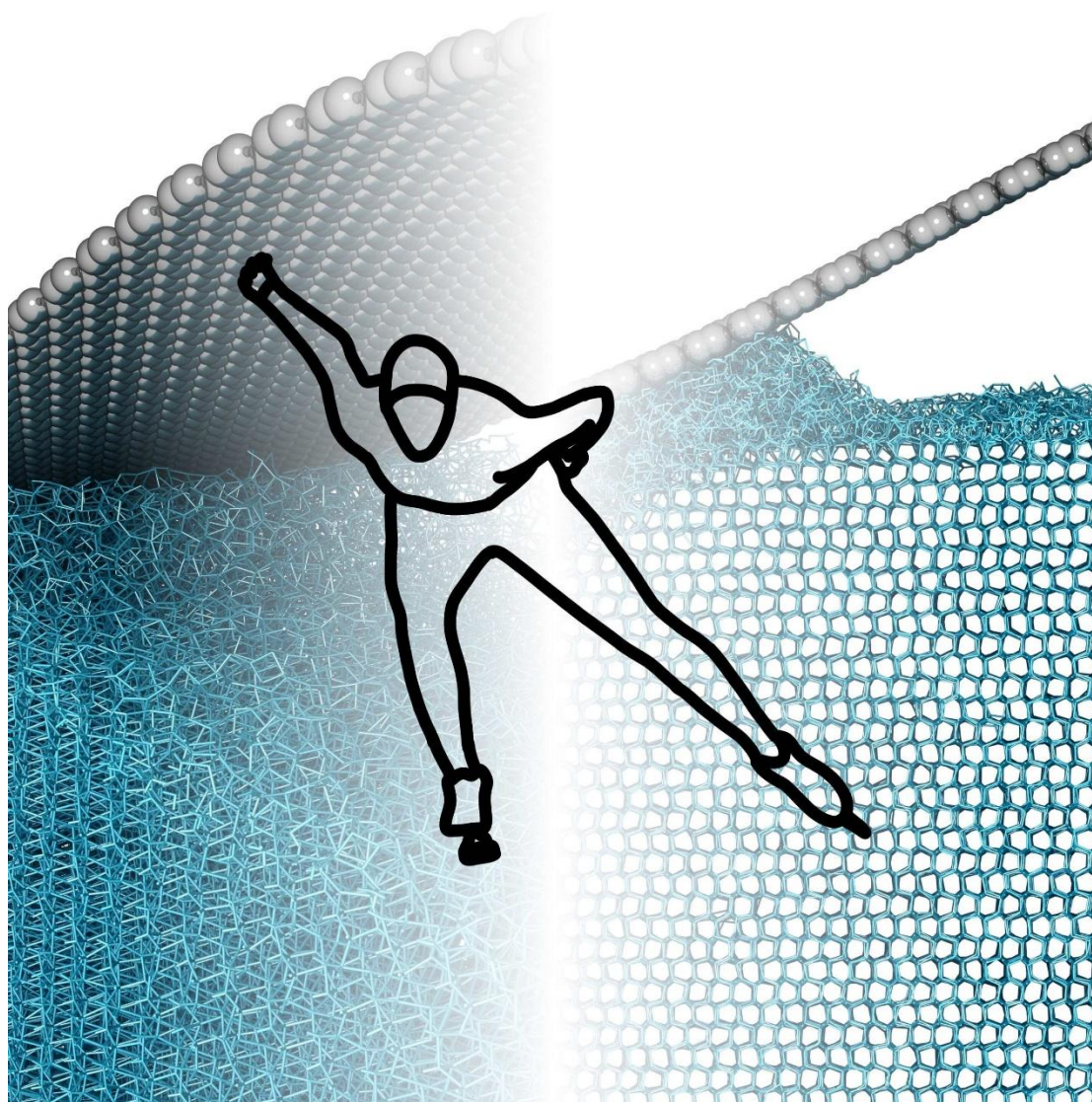

Ολίσθηση στον πάγο - Νέα δεδομένα αναιρούν παραδοσιακές αντιλήψεις

Μετάφραση και επιμέλεια: Δρ Σπύρος Κιτσινέλης

Η μελέτη της φυσικής του πάγου έχει απασχολήσει τους επιστήμονες για αιώνες, με βασική υπόθεση ότι η ολίσθηση πάνω σε παγωμένες επιφάνειες προκαλείται κυρίως από την πίεση ή την τριβή που οδηγούν σε τοπική τήξη. Αυτή η παραδοσιακή αντίληψη, γνωστή ως θεωρία της πίεσης, έχει εφαρμογές από την καθημερινή ζωή μέχρι τον σχεδιασμό εξοπλισμού χειμερινών αθλημάτων. Ωστόσο, πρόσφατες έρευνες από ομάδα φυσικών στο Πανεπιστήμιο του Σάρλαντ έρχονται να ανατρέψουν αυτές τις θεωρίες, παρουσιάζοντας μια νέα κατανόηση των μοριακών μηχανισμών που καθορίζουν την ολίσθηση του πάγου.

Σύμφωνα με τα νέα ευρήματα, η υγρή στιβάδα που επιτρέπει την ολίσθηση δεν σχηματίζεται αποκλειστικά λόγω πίεσης ή τριβής, όπως υποστηριζόταν για αιώνες. Αντίθετα, η ολίσθηση συνδέεται άμεσα με τις αλληλεπιδράσεις μοριακών διπόλων του πάγου και των επιφανειακών μορίων του αντικειμένου που έρχεται σε επαφή με τον πάγο, όπως τα πέλματα παπουτσιών ή οι λεπίδες του παγοδρόμου. Οι επιφανειακές δυνάμεις αυτές διαταράσσουν τη δομή των κρυστάλλων του πάγου, δημιουργώντας μια λεπτή υγρή στιβάδα, η οποία μειώνει την τριβή και επιτρέπει την ολίσθηση.

Η θεωρία αυτή βασίζεται σε προηγμένες μετρήσεις σε μικρο- και νανοκλίμακα, χρησιμοποιώντας τεχνικές όπως η μικροσκοπία ατομικής δύναμης (AFM) και φασματοσκοπία επιφανειακών δονήσεων, οι οποίες επιτρέπουν την παρατήρηση της δομής και της δυναμικής του πάγου υπό ακραίες και πραγματικές συνθήκες. Μέσα από αυτές τις παρατηρήσεις, οι επιστήμονες διαπίστωσαν ότι ούτε η πίεση ούτε η τριβή είναι ο κύριος παράγοντας δημιουργίας της υγρής στιβάδας. Ακόμη και σε θερμοκρασίες πολύ χαμηλότερες από το σημείο τήξης του πάγου, η επιφανειακή αλληλεπίδραση μπορεί να οδηγήσει σε περιοχές με υψηλή κινητικότητα μορίων, που λειτουργούν ως «υγρή μεμβράνη» επιτρέποντας την ολίσθηση.

Η αναθεώρηση της παραδοσιακής θεωρίας έχει σημαντικές συνέπειες για πολλές εφαρμογές. Στον τομέα των χειμερινών αθλημάτων, για παράδειγμα, η κατανόηση των μοριακών αλληλεπιδράσεων μπορεί να οδηγήσει σε καλύτερο σχεδιασμό παπουτσιών, παγοπέδλων και εξοπλισμού, μειώνοντας τον κίνδυνο ατυχημάτων. Στη γεωφυσική, η νέα γνώση μπορεί να επηρεάσει την κατανόηση της κίνησης των παγετώνων και της τήξης των πάγων, ιδιαίτερα σε ακραίες κλιματικές συνθήκες. Επιπλέον, η μελέτη των μοριακών μηχανισμών προσφέρει δυνατότητες βελτιστοποίησης τεχνολογιών που βασίζονται σε επιφάνειες πάγου, όπως ψυκτικά συστήματα ή βιομηχανικές διαδικασίες.

Η επιστημονική σημασία αυτής της ανακάλυψης έγκειται και στη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε. Η παρατήρηση των μοριακών αλληλεπιδράσεων σε πραγματικό χρόνο και η ανάλυση των μικροδομικών αλλαγών στον πάγο συνιστούν ένα νέο επίπεδο κατανόησης, που υπερβαίνει τις απλές μακροσκοπικές θεωρίες. Η ανακάλυψη αυτή δείχνει ότι η φυσική του πάγου δεν περιορίζεται στην παραδοσιακή εικόνα των κρυστάλλων και της τήξης τους υπό πίεση, αλλά είναι ένα πεδίο πλούσιο σε πολύπλοκα φαινόμενα που εξελίσσονται σε νανοκλίμακα.

Επιπλέον, η εργασία αυτή υπογραμμίζει τη σημασία της αμφισβήτησης παραδοσιακών θεωριών στη φυσική και τη χημεία. Ακόμη και υποθέσεις που θεωρούνται αυτονόητες για αιώνες μπορεί να αποδειχθούν ανακριβείς, αν εξεταστούν με σύγχρονες μεθόδους και τεχνολογίες. Η κατανόηση της συμπεριφοράς του πάγου υπό νέες συνθήκες μπορεί να οδηγήσει σε περαιτέρω ανακαλύψεις, όχι μόνο στη φυσική των κρυστάλλων, αλλά και στη μελέτη άλλων υλικών υπό ακραίες συνθήκες. Η νέα έρευνα προσφέρει μια βαθύτερη κατανόηση των μηχανισμών ολίσθησης στον πάγο, με σημαντικές επιπτώσεις σε επιστήμη, τεχνολογία και καθημερινή ζωή. Το έργο αυτό δείχνει πώς η συνδυασμένη χρήση σύγχρονων

τεχνικών και η επιστημονική αμφισβήτηση μπορούν να οδηγήσουν σε νέες γνώσεις και καινοτομία σε γνωστά φαινόμενα.

Πηγή

Phys.org - Ice Physicists Challenge Centuries-Old Assumptions

<https://phys.org/news/2025-09-ice-physicists-centuries-assumptions.html?>